
ДЕНИСЕНКО С.М.,
кандидат педагогічних наук,
доцент, кафедра комп'ютерних
мультимедійних технологій,
Національний авіаційний
університет, м. Київ, Україна

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ВИДАВНИЦТВА І ПОЛІГРАФІЇ

У статті розглядається проблема застосування сучасних освітніх технологій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії у вищому навчальному закладу. Розглянуто особливості організації мультимедійного освітнього середовища та таких його складових, як технологія електронного портфоліо та кейс-технологія. Описано електронні ресурси з методичними вказівками щодо використання таких технологій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії.

Ключові слова: електронне портфоліо, кейс-технологія, мультимедійне освітнє середовище.

В статье рассматривается проблема применения современных образовательных технологий в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов издательства и полиграфии в высшем учебном заведении. Рассмотрены особенности организации мультимедийной образовательной среды и таких ее составляющих, как технология электронного портфолио и кейс-технология. Описаны электронные ресурсы с методическими указаниями по использованию таких технологий в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов издательства и полиграфии.

Ключевые слова: электронное портфолио, кейс-технология, мультимедийная образовательная среда.

In the article the problem of the use of modern educational technologies in the training of future specialists publishing and printing in a higher educational institution. The author describes the features of multimedia educational environment and its components such as electronic

technology portfolio and case technology. Described electronic resources with guidelines for their use in the training of future specialists publishing and printing.

Key words: *electronic portfolio, case-technology, multimedia learning environment.*

Постановка проблеми. Переступивши поріг ХХІ ст. наша країна вступила в нову еру суспільно-економічного розвитку. В еру нових технологій і надпрогресивної техніки, загальної інформатизації та комп'ютеризації всіх сфер діяльності. Але одночасно і еру гуманітаризації, коли важливими стають загальнолюдські цінності, моральні та культурні якості. Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а здатності самостійно їх застосовувати в нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян [1]

Такий підхід є важливим у підготовці майбутніх фахівців будь-якої галузі, зокрема, видавництва і поліграфії. Адже сучасній Україні, на шляху інтеграції до єдиного інформаційного простору, потрібний високий рівень підготовки універсальних, інноваційних фахівців видавничо-поліграфічної сфери. А це можливо лише за умови зміни цільових орієнтирів освітнього процесу. Сьогоднішня вища школа повинна відповідати новим викликам, і велике значення тут має використання сучасних освітніх інформаційних технологій, «створення мотивуючого освітнього середовища, щоб технології, будучи частиною цього середовища, мотивували тих, хто навчається, до розвитку», пізнання, са-

мостійності і креативності [2].

Аналіз останніх досліджень. Розроблення та впровадження освітнього середовища, наповнення його навчальними ресурсами і технологіями, визначено однією з пріоритетних цілей інформатизації вищої освіти, а відтак її реформування, як держав світу, так і України. Провідні вітчизняні та закордонні вчені доклали значних зусиль для вивчення різних аспектів окресленої проблеми. Питанням дослідження освітнього середовища ВНЗ приділено увагу у роботах М. Братко, О. Керницького, Л. Панченко, В. Слободчикова, В. Ясвіна, Т. Менг, Д. Хорват та ін. Особливості застосування сучасних освітніх технологій висвітлювали І. Беженар, Ю. Божко, В. Загвоздкіна, Т. Коваль та ін. Однак питання застосування сучасних освітніх технологій у процесі підготовки фахівців видавництва і поліграфії розкриті недостатньо, що і зумовило актуальність даного дослідження.

Формулювання цілей статті. Головною метою статті є розкриття особливостей застосування сучасних освітніх технологій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії у контексті середовищного підходу.

Виклад основного матеріалу. Освітнє середовище ВНЗ – професійно і особистісно стимулююче середовище, сукупність матеріальних, педагогічних і психологічних факторів

вузівської діяльності, що спонукають суб'єктів освітнього процесу до професійно-особистісного розвитку і саморозвитку [3]. Тобто, освітнє середовище ВНЗ – це сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, що з однієї сторони є засобом впливу на становлення та розвиток особистості, а з іншої – об'єктом перетворення, у процесі формування внутрішнього світу суб'єкта при взаємодії з цим середовищем. Мультимедійне освітнє середовище є різновидом освітнього середовища вузу, відмінною рисою якого є технології мультимедіа, на основі яких реалізуються інтерактивні процеси навчання. Створення такого середовища, наповнене усіма необхідними навчальними і методичними матеріалами – це та складова освітнього простору ВНЗ, де і студент, і педагог зможуть успішно розв'язувати свої задачі і досягати поставлених навчальних цілей. І чи не найважливіше місце тут посідають технології навчання.

Впровадження нових технологій в освітній процес вузу є важливим кроком інтенсифікації навчання, способом підвищення мотивації і пізнавального інтересу студентів, забезпечення умов для самонавчання та науково-творчого пошуку.

Поняття освітніх технологій науковцями розглядається по-різному, наведемо найбільш поширені підходи:

це системний метод створення, застосування й визначення всього процесу викладання і засвоєння знань із врахуванням технічних і людських ресурсів і їхньої взаємодії (ЮНЕСКО);

це складні і відкриті системи певних прийомів і методик, концептуально об'єднаних пріоритетними освітніми цілями, а також пов'язаних між собою завданнями і змістом, формами і методами організації навчально-виховного процесу, де кожен елемент цієї

системи накладає відбиток на всі інші елементи (Ю. Сурмін, Н. Туленков);

Щодо сучасних (новітніх, інноваційних) освітніх технологій у ВНЗ, то це науково-обґрунтовані і унормовані за метою підготовки спеціалістів, змістом освіти, місцем та терміном навчання системи форм, методів, засобів і процедур, що використовуються для організації та здійснення спільної навчальної діяльності тих, хто навчає, та тих, хто навчається [4].

Нині актуальною є проблема розроблення і впровадження в навчальний процес освітніх технологій, котрі відповідно до вимог сучасного суспільства, ринку праці мають забезпечувати якісну підготовку майбутніх фахівців [5]. Серед сучасних технологій навчання, ефективність яких підтверджено досвідом використання у навчальному процесі ВНЗ, виділяють особистісно-орієнтовані, інтерактивні, інформаційні, дистанційні, творчо-креативні, модульно-розвивальні тощо.

Досліджуючи проблему використання сучасних технологій, ми дійшли висновку, що особливим дидактичним потенціалом у професійній підготовці майбутніх фахівців видавництва і поліграфії володіють, зокрема, кейс-технологія та технологія електронного портфоліо. Розглянемо, як можливо реалізувати окреслені технології в освітньому середовищі вузу.

Технологія портфоліо – це система засобів, методів і прийомів оптимізації діяльності викладача і студента, спрямована на формування професійного системного мислення шляхом організації накопичення інформації у вигляді окремих файлів, зібраних в спільну папку (портфель), її осмислення, обробку і використання у відповідності з цілями і задачами навчання, задані викладачам, і логікою розташування матеріалів, визначеною студентом [6].

Тривалий час портфоліо являло собою матеріальний об'єкт – звичайну папку, з вміщеними різноманітними документами. З розвитком електронної освіти, широким застосуванням у навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій, почали зазнавати змін і освітні технології, поступово стаючи також електронними. Розглядатимемо електронне портфоліо як колекцію матеріалів, представлену в цифровому вигляді на веб-сайті або електронних носіях, що складається з текстових, графічних або мультимедійних елементів і демонструє набутий досвід і досягнення студента в процесі навчальної діяльності. Головна ціль електронного портфоліо – відобразити розвиток студента, рівень його навчальних досягнень, інформаційно-пошукову діяльність, самоорганізацію і самодисципліну.

Технологія електронного портфоліо має надзвичайний дидактичний потенціал у професійній підготовці майбутніх фахівців видавництва і поліграфії. Адже студенти, що навчаються за даним напрямом засвоюють значну кількість дисциплін, головна мета яких – сформувати знання, уміння та навички у створенні друкованих та електронних видань, найрізноманітніших видів, визначенні їх колірних, типографічних та композиційних рішень, технічного та художнього редагування тощо. За процес навчання студенти виконують лабораторні роботи, домашні та курсові проекти, у рамках яких розробляють макети книг, газет і журналів, дизайн логотипів, плакатів, афіш, створюють шаблони веб-сайтів, сценарії анімаційних роликів, моделі 3D-об'єктів. Відтак, накопичується велика кількість робіт, що неорганізовано зберігаються у різних місцях на кафедрі та у студентів, які оцінюються відірвано

одна від одної, без можливості відстежити прогрес навчальних досягнень, оцінити докладені зусилля, відстежити уміння самостійно працювати та ефективно презентувати власні напрацювання. Технологія електронного портфоліо дозволяє уникнути цих недоліків. Уміння студентів упорядковувати виконані роботи та накопичену інформацію, проявляти творчий підхід при їх організації та представленні сприятимуть формуванню професійного системного мислення та професійно-комунікативних компетентностей майбутніх фахівців видавництва і поліграфії, утвердження їх в думці щодо вірного вибору професії. Адже одним із обов'язкових напрямів діяльності спеціаліста даної галузі є створення портфоліо робіт та представлення його клієнту.

Іншою технологією, що набуває особливої популярності, є case-study (технологія кейсів), відмінною рисою якої є не надання готових знань студентам, а забезпечення умов для їх самостійного оволодіння.

Кейс-технологія в освіті – це ряд певних навчальних ситуацій, що спеціально розроблені на базі фактичного матеріалу для подальшого їх розбору в рамках навчальних занять [7]. Суть технології полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, опис яких і називають «кейсом») для самостійного опрацювання чи роботи у команді: спільного аналізу, обговорення, визначення головних проблем і вироблення альтернативних рішень студентами з певного розділу навчальної дисципліни [7;8]. Традиційно case-study використовувався при викладанні економічних, соціальних і бізнес-дисциплін. Досвід підтверджує ефективність кейс-технології і при засвоєнні студентами професійно-орієнтованих дисциплін підготовки фахів-

ців видавництва і поліграфії, оскільки передбачає розгляд значної кількості ситуацій або завдань в певних комбінаціях.

Організація лабораторних занять, наприклад, з дисципліни «Видавничий дизайн», буде більш цікавішою, мотивуючою і результативнішою, орієнтованою на майбутню професійну діяльність, якщо надавати студентам не просто завдання зі створення дизайнерського рішення якогось виду видання, а розв'язання ситуацій, наближених до реальних: взаємодія з замовником, робота в команді, вирішення конкретних проблем поліграфічного оформлення, знаходження та усунення помилок в оформленні видань тощо. Для більшої результативності кейси варто будувати так, щоб не пропонувати проблему у чистому вигляді, а змусити студентів виокремити її з тієї інформації, яка міститься в описі.

З усіх методів кейс-технології особливо доречними у викладанні дисципліни «Видавничий дизайн» будуть кейс-ілюстрація та метод ситуаційного аналізу. Кейс-ілюстрація – це ілюстрація, яка використовується для розгляду проблемної ситуації з метою розбору суті проблеми, аналізу можливих рішень і вибір кращого з них [9]. Кейс-ілюстрації можна використовувати для знайомства студентів з реальною чи вигаданою проблемою і вироблення власного погляду на її рішення. Розглядаючи ілюстрації (зразки видань, приклади оформлення обкладинок, способів верстання, подання вихідних відомостей, типографських і колірних рішень) студенти обговорюють отриману інформацію, міркують, приймають рішення, усувають недоліки, розв'язують поставлені проблеми і реалізують власні варіанти їх вирішення.

Метод ситуаційного аналізу дозволяє глибоко і детально дослідити конкретну ситуацію, що може виникнути у майбутній професійній діяльності (визначення графічного рішення замовленого видання, розподіл обов'язків, визначення шляхів усунення наявних помилок), розробити практичне рішення та здійснити його реалізацію.

В мультимедійному освітньому середовищі реалізація сучасних технологій навчання виходить на якісно новий рівень. Викладачі створюють і впроваджують у навчальний процес освітні ресурси для забезпечення усіх видів навчальної діяльності: лекційних, лабораторних занять, самостійної роботи студентів. Студенти можуть постійно взаємодіяти з викладачем та іншими студентами, отримують необмежений доступ до навчального матеріалу та можливість оперувати ним. Окрім того, сучасні засоби надають можливість представити напрацювання студентів, дозволять ознайомитися з ними усім бажаючим. Щоб застосування освітніх технологій було максимально ефективним, важливим є донесення до студентів їх сутності, специфіки організації навчання з їх використанням та оцінювання результатів. В мультимедійному освітньому середовищі доречно методичні вказівки до реалізації портфоліо та кейсів студента подавати не у вигляді усної розповіді чи текстового обґрунтування, а представити в електронному вигляді, з використанням таких засобів візуалізації інформації, як відео, фотозображення, інфографіка. Даний підхід було застосовано на кафедрі комп'ютерних мультимедійних технологій Національного авіаційного університету при викладанні дисциплін «Композиція, рисунок, перспектива» та «Видавничий дизайн».

Рис. 1. Електронний ресурс «Портфоліо студента. Методичні вказівки»

Рис. 2. Електронний ресурс «Портфоліо студента. Методичні вказівки»

Рис. 3. Електронний ресурс «Портфоліо студента. Методичні вказівки»

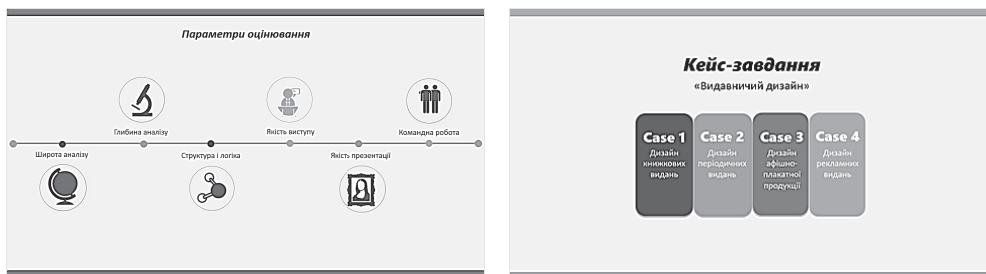

Рис. 4. Електронний ресурс «Портфоліо студента. Методичні вказівки»

На рис. 1. наведено фрагмент електронного ресурсу «Портфоліо студента. Методичні вказівки» у якому наводиться інформація про особливості організації навчальної роботи на лабораторних заняттях з дисципліни «Композиція, рисунок, перспектива» за технологією електронного портфоліо.

Висновки. Використання у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії сучасних освітніх технологій, таких як технології портфоліо та кейсів, є

ефективним способом підвищення мотивації та пізнавального інтересу студентів, активізації їх навчальної діяльності, створення умов для саморозвитку та самоорганізації, і найголовніше, формування майбутніх професійних компетентностей. Але потрібно враховувати, що ефективність застосування освітніх технологій прямо залежить від якості підготовки навчальних матеріалів та обґрунтованого підходу до організації освітнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.: Указ Президента України: від 25.06.2013 р., № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>
2. Ушаков Д.В. Формирование профессиональной компетентности будущих инженеров средствами высокотехнологической образовательной среды: автореф. дис. ... к.пед.н.: 13.00.08 / Ушаков Д.В. – Челябинск, 2008. – 22 с.
3. В.Н. Новиков Образовательная среда вуза как профессионально и личностно стимулирующий фактор // Электронный журнал «Психологическая наука и образование» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.psyedu.ru
4. Ковжого С.О. Сучасні освітні технології та методи їх використання в навчальному процесі / С.О. Ковжого, А.М. Полежаєв, С.А. Тузіков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NMIW_2008/Pedagogica/28601.doc.htm
5. Гуревич Р.С. Використання сучасних технологій навчання у ВНЗ / Р.С. Гуревич // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2014. – № 2. – С. 3-10.
6. Вахрушева Л.Н. Технология «портфолио» и ее атрибутивные признаки / Л.Н. Вахрушева, С.В. Савинова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SND_2009/Pedagogica/40414.doc.htm
7. Мамзина Т. Кейс-технология в образовании [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fb.ru/article/190068/keys-tehnologiya-v-obrazovanii-keys-tehnologii-v-doshkolnom-obrazovanii>
8. Желізняк Л.Д. Кейс-технологія. Збірка кейсів з інформатики // Інформатика в школі. – 2013. – № 4 (52). – С. 5-10
9. Смирнова Е.Н. Кейс как педагогическая технология взаимодействия участников образовательного процесса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infourok.ru/keys-kak-pedagogicheskaya-tehnologiya-vzaimodeystviya-uchastnikov-obrazovatel'nogo-processa-421281.html>

TRANSLITERATION OF RESOURCES:

1. *Pro Natsionalnu stratehiiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 r.: Ukaz Prezydenta Ukrainy: vid 25.06.2013 r., № 344/2013 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>*
2. *Ushakov D.V. Formyrovanye professyonalnoi kompetentnosti budushchykh ynzhenеров sredstvamy vysokotekhnolohycheskoi obrazovatelnoi sredy: avtoreferat dys. ... k.ped.n.: 13.00.08 / Ushakov D.V. – Cheliabynsk, 2008. – 22 s.*
3. *V.N. Novykov Obrazovatelnaia sreda vuza kak professyonalno y lychnostno stymulyruuiushchyi faktor // Elektronnyi zhurnal «Psikholohycheskaia nauka y obrazovanye» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: www.psyedu.ru*
4. *Kovzhoha S.O. Suchasni osviti tekhnolohii ta metody yikh vykorystannia v navchalnomu protsesi / S.O. Kovzhoha, A.M. Poliezhaiev, S.A. Tuzikov [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.rusnauka.com/8_NMIW_2008/Pedagogica/28601.doc.htm*
5. *Hurevych R.S. Vykorystannia suchasnykh tekhnolohii navchannia u VNZ / R.S. Hurevych // Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnym*
6. *Vakhrusheva L.N. Tekhnolohyia «portfolyo» y ee atrybutyvyne pryznaky / L.N. Vakhrusheva, S.V. Savynova [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.rusnauka.com/4_SND_2009/Pedagogica/40414.doc.htm*
7. *Mamzyna T. Keis-tekhnolohyia v obrazovannyi [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://fb.ru/article/190068/keys-tehnologiya-v-obrazovanii-keys-tehnologii-v-doshkolnom-obrazovanii>*
8. *Zhelizniak L.D. Keis-tekhnolohyia. Zbirka keisiv z informatyky // Informatyka v shkoli. – 2013. – № 4 (52). – S. 5-10*
9. *Smyrnova E.N. Keis kak pedahohycheskaia tekhnolohyia vzaymodeistviya uchastnykov obrazovatelnoho protsessa [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://infourok.ru/keys-kak-pedagogicheskaya-tehnologiya-vzaimodeystviya-uchastnikov-obrazovatelnoho-processa-421281.html>*